



---

Hodnocení transparentnosti krajů  
– krajské volby 2016

---

Doporučení pro  
**Královéhradecký kraj**

---





# Hodnocení krajů .cz

Kraje od svého vzniku převzaly řadu veřejnosprávních agend a v současné době jsou významnými orgány pro zajišťování důležitých veřejných služeb. Pokud chtějí politici dobře a odpovědně řídit své kraje a spravovat krajský majetek, měli by do rozhodování a kontroly zapojit více také občany.

Právě k tomu slouží sada našich doporučení, která umožňuje občanům jednodušeji kontrolovat činnost jejich politiků. Jedině tak lze zvýšit důvěru občanů ve správu věcí veřejných a předcházet různým selháním, jichž jsme bohužel mnohdy svědky.

**Nejlepší kontrola je ta veřejná!  
Vyplatí se občanům i čestným politikům.**

Před krajskými volbami realizovalo **Oživení** projekt **Hodnocení transparentnosti krajů – krajské volby 2016**. Cílem projektu bylo objektivně porovnat fungování krajů v České republice v rámci deseti kategorií zaměřených na transparentnost krajských samospráv.

**Výsledky hodnocení Královéhradeckého kraje** byly publikovány na [www.hodnocenikraju.cz](http://www.hodnocenikraju.cz).

Cílem tohoto dokumentu je formulace doporučení vyplývajících z našich zjištění, která jsou adresována zejména nově zvoleným krajským zastupitelům a novým vedením krajů.

**Kontakt pro případné dotazy:**

oziveni@oziveni.cz | +420 257 531 983 | +420 608 732 091.

**Koordinátor projektu:**

Karel Gargulák | [karel.gargulak@oziveni.cz](mailto:karel.gargulak@oziveni.cz) | +420 737 586 923.

Projekt Hodnocení krajů - krajské volby 2016 vznikl za finanční podpory Nadace Open Society Fund Praha, Velvyslanectví USA v České republice a Ministerstva vnitra ČR.



## Přístup k informacím

### —» Doporučení 1

#### **Rozšířit elektronickou úřední desku kraje o archiv sejmutých dokumentů.**

**Proč?** Jedná se o zásadní nástroj veřejné kontroly činnosti kraje např. v oblasti nakládání s nemovitým majetkem. Dílčí inspirací kraji může být elektronická úřední deska *Libereckého kraje*.

### —» Doporučení 2

#### **Aktivně realizovat a propagovat publikaci tzv. otevřených dat v co možná největším množství datových sad na platformě Národního katalogu otevřených dat.**

**Proč?** Aktivní zveřejňování širokého množství dat na základě uznávaných standardů publikace není pouze nástrojem efektivní veřejné kontroly (např. data o rozpočtu kraje), ale i nástrojem inovací a podpory podnikatelského prostředí v kraji. Inspirací může být *Moravskoslezský kraj*.

## Veřejné zakázky

### —» Doporučení 1

#### **Rozšířit platnost interních pravidel pro zadávání všech veřejných zakázek obdobně také pro obchodní společnosti s majetkovou účastí kraje.**

**Proč?** Rozšíření pravidel pro obchodní společnosti v majetku kraje zajistí vyšší transparentnost, odpovědnost a hospodárnost výdajů těchto společností v oblasti veřejných zakázek. Těchto cílů však nelze dosáhnout pouhou aplikací zákona o zadávání veřejných zakázek, ale také implementací souborů pravidel, které vymezují interní rozhodovací procesy o plánování, realizaci a kontrole výdajů s důrazem na transparentní procesy rozhodování, osobní odpovědnost za zadávací úkony u zakázek malého rozsahu obdobně, jako je tomu u běžných veřejných institucí. Interní regulace procesu zadávání a realizace veřejných zakázek obchodních společností ve vlastnictví kraje je o to důležitější vzhledem ke strategickým službám, které zajišťují (doprava, zdravotnictví, sociální služby atp.). Kvalita a cena služeb je do značné míry dána kvalitou zadání a řízení zakázky, proto by mělo být primárním zájmem krajské samosprávy mít pod kontrolou tyto zakázky formou závazných procedur s cílem zvýšit transparentnost a hospodárnost veřejných zakázek.

### —» Doporučení 2

#### **Implementovat základní standardy zvyšující hospodárnost, účelnost a efektivitu veřejných nákupů kraje.**

**Proč?** Celá řada zákonů stanovuje pro kraje povinnosti hospodárně a odpovědně nakládat s veřejným majetkem, avšak nestanovují ani nemohou stanovit, jaký postup je v praxi hospodárný a jak hospodárnosti dosáhnout. To je také důvodem častých politických a odborných polemik o soutěžení na nejnižší cenu. Žádoucím nástrojem může být sada standardů, které blíže definují rámec hospodárného, efektivního a účelného nakládání s veřejnými prostředky (tedy implementaci principů 3E) v plánování nákupů, jejich řízení, výběru dodavatele, realizaci a kontroly. Takové standardy by měly být primárně aplikovány u nejvíce rizikových a objemných skupin veřejných nákupů a projektů (např. IT projekty, výstavba klíčové infrastruktury). Standardy by měly úředníkům poskytnout návod, jak dosáhnout žádoucí hodnoty za peníze při plánování a schvalování výdajů (postupy pro posouzení výdajů, stanovení smart cílů

a měřitelných kritérií), při výběru nejvýhodnější nabídky (postupy pro nastavení kvalifikačních a soutěžních podmínek vzhledem ke stanoveným cílům), při realizaci a kontrole práce dodavatele (smluvní standardy pro určité skupiny dodávek, služeb a prací, standardy projektového řízení). Díky standardům může lépe probíhat veřejná kontrola výdajů a při dobře prováděné kontrole lze eliminovat opakované selhání (např. opakující se nevýhodné smlouvy, prodlužování termínů plnění a prodražování projektů).

Pro zájemce o problematiku [doporučujeme publikaci Oživení z roku 2012](#) (.pdf).

### —» Doporučení 3

#### **Snížit předpokládanou výši hodnoty, od které kraj soutěží své veřejné zakázky.**

**Proč?** Ve srovnání s dalšími kraji je základní hodnota zakázek, které podléhají jisté formě soutěže, poměrně vysoká. Kraje, které v dané kategorii veřejných zakázek dosahují nejlepších výsledků, soutěží své zakázky již např. od 100 000 Kč. Tato praxe je např. v [Jihočeském](#) (.pdf.) a [Pardubickém kraji](#) (.pdf).

#### **—» Souhrn doporučení organizace EconLab z.s. při Institutu ekonomických studií FSV UK vztažený k oblasti realizace veřejných zakázek.**

Dle hodnocení zadavatelů **zIndex** patří **Králehradecký kraj z pohledu zadávání zakázek v režimu zákona mezi podprůměrné**. Prostor ke zlepšení je zejména v menším užívání JŘBU. S tím souvisí i celkově nízká konkurence o zakázky, jichž většina byla udělena jedinému zájemci. Dále doporučujeme zvýšit využívání elektronických aukcí pro nákupy komoditního charakteru – mobilní služby, energie apod.

## Hospodaření s majetkem a smlouvy

### —» Doporučení 1

#### **Zakotvit do interních pravidel kraje pro nakládání s majetkem (prodej, pronájem, pacht atd.) i použití dražby, veřejné soutěže o nejvhodnější nabídku, resp. veřejné nabídky (ve smyslu § 1771 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku).**

**Proč?** Zahrnutí předmětných zákonných postupů do interních pravidel kraje pro nakládání s majetkem přináší nové způsoby, jak dosáhnout ekonomicky výhodnějších smluvních vztahů při nakládání s majetkem na základě otevřené a rovné soutěže mezi uchazeči. Zmíněné nástroje také působí preventivně proti různým podvodům ve formě tajných nezákonných dohod mezi uchazeči nebo uchazeči a osobami na krajském úřadu, které jdou ve výsledku na vrub krajského rozpočtu a pověsti krajské samosprávy. Aplikací předmětných zákonných institutů navíc zvýší kraj u potenciálních uchazečů důvěru ve férový přístup ke všem nabídkám.

### —» Doporučení 2

#### **Zveřejnit interní pravidla pro hospodaření s movitým a nemovitým majetkem na oficiální webové stránce kraje.**

**Proč?** Zveřejnění pravidel poskytne vzhled do standardů nakládání s majetkem vyššího územního samosprávného celku, přičemž umožní širší veřejnou kontrolu způsobů, jakými kraj s majetkem nakládá. Svá pravidla pro hospodaření s movitým a nemovitým majetkem zveřejňuje např. [Jihočeský kraj](#).

### —» Doporučení 3

#### **Zveřejnit na oficiální webové stránce kraje dostupný přehledný a ucelený seznam nemovitého majetku kraje (databáze) s uvedením jeho současného využití, který bude zahrnovat údaje o popisu, lokalizaci, využití, příp. i ceně nemovitosti.**

**Proč?** Přehled nemovitého majetku ve vlastnictví kraje, včetně dílčích údajů o popisu, lokalizaci, využití, příp. i ceně nemovitosti, je klíčovým nástrojem efektivní správy majetku kraje, který poskytne občanům úplnou kontrolu nad tím, jak kraj se svým majetkem hospodaří, v jakém je stavu, popř. umožní navrhovat jeho další využití atd. Inspirací je tato činnost prováděná *Karlovarským krajem*.

—» Doporučení 4

**Publikovat smlouvy v souladu se zákonem č. 340/2015 Sb., o zvláštních podmínkách účinnosti některých smluv, uveřejňování těchto smluv a o registru smluv (zákon o registru smluv).**

**Proč?** Zákonná povinnost publikovat smlouvy pro samotný kraj, jím zřízené příspěvkové organizace i obchodní společnosti s majetkovou účastí kraje a další veřejné instituce by měla být v souladu s metodikou a dalšími doporučeními Ministerstva vnitra ČR. Na časté chyby v publikaci však již upozorňuje i odborná veřejnost a neziskové organizace, proto je nutné reflektovat i jejich připomínky (např. zde v článku).

## Krajské firmy a organizace

—» Doporučení 1

**Zveřejnit na oficiální webové stránce kraje kompletní seznam obchodních společností s majetkovou účastí kraje včetně výše majetkového podílu.**

**Proč?** Přehledný seznam obchodních společností s majetkovou účastí kraje včetně uvedení výše majetkového podílu umožní občanům získat úplný přehled o vztahu jejich kraje k dalším právnickým osobám, které kraj zřídil pro splnění závazků poskytování dílčí škály veřejných služeb. To poslouží k dalším možnostem veřejné kontroly (hodnocení, výkon, personální obsazení, odměňování, zveřejňování povinných informací dle zákona atd.).

—» Doporučení 2

**Vytvořit, přijmout a publikovat závazná pravidla pro nominace zástupců kraje do orgánů obchodních společností s majetkovou účastí kraje.**

—» Doporučení 3

**Vytvořit, přijmout a publikovat závazná pravidla pro odměňování osob pověřených krajem k výkonu činností v orgánech obchodních společností s majetkovou účastí kraje.**

**Proč?** Vytvoření závazných pravidel nominací a odměňování zástupců kraje do orgánů obchodních společností s majetkovou účastí kraje zabrání klientelistické personální politice a podpoří profesionalitu a odbornost v řízení a kontrole těchto společností. Závazná pravidla by měla stanovovat kvalifikační a další osobnostní předpoklady uchazečů o předemtné pozice, jakožto i základní parametry jejich finančního ohodnocení a způsoby kontroly jejich činnosti ze strany krajského zastupitelstva.

—» Doporučení 4

**Přijmout závaznost praxe schvalování změn stanov obchodních společností 100% vlastněných krajem pouze zastupitelstvem kraje.**

**Proč?** Cílem opatření je zamezit výkladovým pochybnostem a omezení pravomoci zastupitelstva kraje kontrolovat fungování a nastavení obchodních společností ovládaných krajem.

Často totiž dochází k tomu, že změnu stanov činí pouze rada kraje. Stanovy jsou však dokument zásadního významu, který dává obchodní společnosti základní rámec jejich řízení a kontroly. Zavádějícím výkladem zákona některých samospráv dochází k obcházení pravomocí zastupitelstva, které de facto nerozhoduje o dalším strategickém směřování krajských firem. Je tedy žádoucí, aby změnu stanov schvalovalo vždy zastupitelstvo kraje jako vrcholný orgán samosprávy. Krajské společnosti operují s majetkem v řádu miliard, proto je jejich otevřená demokratická kontrola ze strany zastupitelů naprosto zásadní. S tímto názorem se ztotožňuje i Ministerstvo vnitra, které již na vadný postup hlavního města Prahy podalo správní žalobu.

—» Doporučení 5

**Zakotvit ve společenských smlouvách (stanovách a dalších zakládacích dokumentech) obchodních společností ovládaných krajem vyloučení možnosti zakládat dceřiné společnosti či kupovat jiné společnosti.**

**Proč?** Cílem tohoto opatření je zamezit „řetězení“ krajských firem na dceřiné firmy, které jsou již mimo kontrolu krajského zastupitelstva. Krajské obchodní společnosti vznikají z vůle zastupitelstva kraje jako vrcholného orgánu vlastníka společnosti. Pokud však stanovy těchto firem umožňují z rozhodnutí valné hromady založit dceřinou firmu nebo takovou společnost koupit dostávají se tyto nové obchodní subjekty, ve smyslu zákona o krajích, zcela mimo kontrolu zastupitelstva (zejména nemožnost požadovat informace o fungování a hospodaření).

—» Doporučení 6

**Vytvořit, přijmout a publikovat jasnou vlastnickou politiku pro krajem ovládané obchodní společnosti ve formě strategických dokumentů k řízení a rozvoji jednotlivých obchodních společností a stanovení výkonnostních indikátorů hospodaření.**

**Proč?** Doporučení cílí na efektivnější kontrolu hospodaření krajských firem, která je založena na existenci jasné vlastnické politiky pro krajem ovládané obchodní společnosti v podobě strategií a koncepcí. Ty by specifikovaly obchodní cíle společnosti i nástroje k jejich dosažení ve střednědobém a dlouhodobém horizontu včetně konkrétních indikátorů. Takové dokumenty tvoří základní hodnotící rámec pro kontrolu managementu krajských firem ze strany zastupitelstva i široké veřejnosti.

Kraje by se mohly inspirovat např. doporučeními materiálů OECD z r. 2015. Zmínit lze například pravidlo oddělení orgánů vykonávajících řízení a kontrolu krajské společnosti (povětšinou rada kraje) a orgánu, který má vliv na odměny obchodního vedení společnosti. V praxi by tak například management společnosti musel alespoň jednou ročně předstoupit před zastupitelstvo s hospodářskými výsledky a obhájit je před jejich případnými dotazy. Absolvování tohoto reportu by přitom bylo podmínkou pro vyplacení části odměn managementu firmy, což by mělo podtrhnout jeho důležitost.

Opatření by měla směřovat k nastavení prvků corporate governance. To ostatně považuje za stěžejní i navrhovaná Strategie vlastnické politiky státu pro státem vlastněné podniky.

## Rozpočet

—» Doporučení 1

**Zveřejnit aktualizovaný rozpočtový výhled kraje, který bude opatřen komplexním (nikoliv pouze stručným) komentářem popisujícím kromě plánovaných příjmů a výdajů rozpočtu i dlouhodobé závazky kraje.**

**Proč?** Rozpočtový výhled územního samosprávného celku je dobrým nástrojem pro plánování potřeb a možností finančního zabezpečení rozpočtu krajských samospráv. Dává také obecnou informaci o dlouhodobých finančních závazcích územních samospráv, která je vždy zásadním ukazatelem ekonomických možností kraje. K těmto informacím by občané kraje měli mít snadný přístup. Online publikace komentovaného rozpočtového výhledu v parametrech výše nastíněného doporučení je běžnou praxí téměř ve všech krajích v ČR.

—» Doporučení 2

**Pravidelně zveřejňovat plnění rozpočtu kraje minimálně za každé čtvrtletí rozpočtového roku na oficiální webové stránce kraje.**

**Proč?** Pravidelné zveřejňování plnění rozpočtu představuje účinný nástroj veřejné kontroly ve vztahu ke schopnosti kraje efektivně plánovat a následně vynakládat peníze z daní občanů ČR. Může navíc včas signalizovat případná selhání v plnění rozpočtu. Dobrou praxí je např. zveřejňování plnění rozpočtu po měsících v samostatném dokumentu v *Kraji Vysočina* (.pdf).

—» Doporučení 3

**Minimálně každého čtvrt roku zveřejňovat přehled všech schválených rozpočtových opatření na oficiální webové stránce kraje.**

**Proč?** Opatření umožní občanům sledovat konkrétní změny v rozpočtovém plánování kraje a dává jim možnost další kontroly adekvátnosti přijatých změn.

—» Doporučení 4

**Zveřejnit rozpočet kraje v tzv. rozklikávací podobě až do úrovně konkrétních příjmů, výdajů v rámci kapitol rozpočtu.**

**Proč?** Přehledný klikací rozpočet, v co možná nejdetailnější podobě, s možností zobrazení dílčích položek rozpočtu a dalším napojením na smlouvy, účetní doklady, transparentní účty atd., je jednoduchým a účinným nástrojem veřejné kontroly správy veřejných prostředků a zároveň zvyšuje důvěru ve fungování kraje. Příkladem dobré praxe je např. *Kraj Vysočina*. Za jeden z nejlepších však lze považovat rozpočet Nového Města na Moravě.

## Dotace

—» Doporučení 1

**Zveřejňovat dotační kalendář krajských dotací na každý fiskální rok.**

**Proč?** Jasný plán vypisování, přijímání a vyhodnocování dotačních programů a dílčích výzev dává žadatelům jistotu a čas na přípravu kvalitních projektů. Dobrá praxe je k nalezení např. v *Libereckém kraji*.

—» Doporučení 2

**Zveřejňovat smlouvy o poskytnutí dotace pod zákonem povinnou hranicí 50 000 Kč na oficiální webové stránce kraje.**

**Proč?** Tato praxe zvýší transparentnost a otevřenost v oblasti „malých dotací“, o kterých rozhoduje rada kraje. Příkladem dobré praxe např. v *Kraji Vysočina*.

### —» Doporučení 3

**Zveřejňovat na webových stránkách kraje výsledky dotačních řízení se seznamem neúspěšných žadatelů o dotaci včetně předmětu projektu a požadované částky.**

### —» Doporučení 4

**Zveřejňovat na webových stránkách kraje výsledky dotačních řízení, které budou doprovázeny zdůvodněním podpory/zamítnutí žádostí o dotaci (např. zápisy z jednání hodnotících orgánů, protokoly o hodnocení, stručné textové zdůvodnění, bodové hodnocení dle kritérií).**

**Proč?** Publikace úspěšných i neúspěšných žadatelů s relevantním zdůvodněním podpory či naopak odmítnutí žádosti je zásadním požadavkem transparentnosti systému přidělování dotací v rámci krajské samosprávy. Dává jistotu i zpětnou vazbu žadatelům, kteří v případě neúspěchu mohou své budoucí žádosti upravit a odstranit specifikované nedostatky. Ne zcela dokonalým, avšak inspirativním příkladem dobré praxe je portál [eDotace](#) v *Plzeňském kraji*.

## Etika a střet zájmů

### —» Doporučení 1

**Vytvořit, přijmout a publikovat etický kodex pro zastupitele kraje, který bude obsahovat:**

1. pravidla pro přijímání darů;
2. rozšíření okruhu veřejných funkcionářů zavázaných k odevzdání majetkových přiznání také na neuvolněné zastupitele;
3. povinnost pro neuvolněné zastupitele nominované do orgánů organizací s majetkovou účastí kraje a státu informovat o výši odměn a požitků získaných v souvislosti s jejich členstvím v těchto orgánech;
4. zřízení zvláštního orgánu pro řešení porušování etického kodexu;
5. nastavení sankčních mechanismů pro případy porušení kodexu.

**Proč?** Etický kodex vymezuje nad rámec zákona etické standardy jednání a chování volených zástupců, které jsou žádoucí pro naplňování principů demokratické místní správy a prosazování veřejného zájmu. Kodex zvyšuje transparentnost činnosti volených zástupců a zvyšuje důvěru občanů v systém zastupitelské demokracie. Inspirací, nikoliv však zcela naplňující výše nastíněné požadavky, může být praxe zastupitelů v *Plzeňském kraji*.

### —» Doporučení 2

**Prodloužit dobu, po kterou může občan nahlížet do registru oznámení dle zákona o střetu zájmu, minimálně na tři měsíce.**

**Proč?** Jedním z cílů zákona č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů, ve vztahu k evidenci oznámení o činnostech, oznámení o majetku a oznámení o příjmech, darech a závazcích, je umožnění veřejné kontroly samotných podávaných oznámení. Přístup by měl být pro občany ČR co možná nejširší. Dobrou praxí je v podstatě časově neomezený přístup do registru oznámení po obdržení přihlašovacích údajů.



### —» Doporučení 3

#### **Vytvořit, přijmout a publikovat etický kodex pro zaměstnance příspěvkových organizací kraje.**

**Proč?** Zaměstnanci veřejného sektoru a konkrétně příspěvkových organizací se podílejí zásadním způsobem na poskytování společensky významných veřejných služeb. Při výkonu své práce musí dodržovat a ctít základní etické hodnoty, např. kvalitu a efektivnost, neovlivnitelnost, neúplatnost, poctivost atd. Jedním z nástrojů vymahatelnosti etických standardů je i etický kodex zaměstnanců příspěvkových organizací.

### —» Doporučení 4

#### **Vytvořit samostatný mechanismus prevence protiprávních jednání (nezávislý kanál s možností oznámit protiprávní jednání) pro zaměstnance krajské samosprávy, který bude obsahovat následující základní parametry:**

1. možnost podat anonymní oznámení;
2. možnost podat oznámení o protiprávním jednání jinému orgánu či osobě nežli je přímo nadřízený zaměstnanec (uvnitř nebo vně úřadu);
3. mechanismus prošetření oznámených jednání a poskytnutí zpětné vazby oznamovateli;
4. ochranu zaměstnancům oznamujícím protiprávní jednání (např. pozastavení personálních změn do doby vyšetření jednání apod.).

**Proč?** Zřízení „specializovaného orgánu pro boj proti korupci, který bude evidovat, projednávat a vypořádávat relevantní podněty“ získané interně i externě (viz níže) je součástí doporučení všem krajům v rámci projektu Metodická podpora protikorupčních aktivit krajů (.pdf). Samostatný mechanismus prevence protiprávních jednání ve výše popsanych parametrech je předpokladem pro prevenci nekalých jednání a současně pro nezávislé prošetření relevantních oznámení, přičemž je garantována ochrana samotných oznamovatelů. Částečně (bez záruk poskytnutí zvláštní ochrany pro oznamovatele nekalých jednání) je daná praxe uplatňována v *Jihomoravském a Olomouckém kraji*.

### —» Doporučení 5

#### **Vytvořit samostatný mechanismus prevence a odhalování protiprávních jednání (nezávislý kanál s možností oznámit protiprávní jednání) pro širokou veřejnost s následným mechanismem pro vyřízení podnětu, který umožní široké veřejnosti podat i anonymní oznámení (např. protikorupční linka, ombudsman úřadu atp.).**

**Proč?** Samostatný mechanismus prevence protiprávních jednání ve výše popsanych parametrech (předešlím s možností sledování vyřízení podnětu) je předpokladem pro prevenci protiprávních jednání. Mělo by být zajištěno nezávislé prošetření relevantních oznámení s následnou zpětnou vazbou oznamovateli. Z hlediska ochrany oznamovatele by měla být zajištěna možnost anonymního podání. Částečně (bez možnosti podnět dále sledovat v případě anonymního podání) je daná praxe uplatňována v *Jihomoravském a Olomouckém kraji*.

### —» Doporučení 6

#### **Zveřejnit na oficiálních webových stránkách kraje pracovní řád zaměstnanců samosprávy.**

**Proč?** Krajský úřad tímto deklaruje otevřenost ve vztahu ke svému fungování. Občané budou např. seznámeni s právy a povinnostmi zaměstnanců úřadu atd. Příkladem budiž praxe v *Karlovarském kraji* (.doc).

## Transparentnost rozhodování

### —» Doporučení 1

**Pravidelně zveřejňovat plnění programového prohlášení rady či jiného obdobného strategického dokumentu v průběhu volebního období.**

**Proč?** Aktualizované plnění programu představuje základní a jednoduchý nástroj pro skládání účtů občanům (voličům). Částečnou inspirací je např. *Liberecký kraj* nebo *Kraj Vysočina*.

### Doporučení pro zastupitelstvo kraje

#### —» Doporučení 1

**Zveřejňovat oznámení o jednáních zastupitelstva také jiným způsobem než na oficiální webové stránce kraje a úřední desce.**

**Proč?** Jedním ze zásadních úkolů orgánů veřejné správy a konkrétně samosprávy je snaha o zapojení občanů do své činnosti a zvýšení zájmů obyvatel o věci veřejné. Kraj by měl proto o činnosti svých orgánů informovat všemi dostupnými kanály. Jako velmi zásadní se jeví např. informování o zasedání zastupitelstva kraje všem obcím v kraji s požadavkem zveřejnění těchto informací pomocí vlastních komunikačních kanálů (úředních desek, webových prezentací, provozovaných medií, sociálních sítí atd.). Dále pak může kraj o plánovaném zasedání informovat všemi vlastními komunikačními kanály a provozovanými médii. Příkladem dobré praxe budiž *Liberecký kraj*.

#### —» Doporučení 2

**Na oficiální webové stránce kraje zveřejňovat podklady pro jednání zastupitelstva.**

**Proč?** Zveřejňování podkladů pro jednání zastupitelstva s označením jejich předkladatelů a zpracovatelů je jedním z nejzákladnějších požadavků transparentního a otevřeného fungování územních samospráv ve vztahu k možnostem veřejné kontroly. Občané tím získají úplný vhled do činnosti kraje a mohou informovaně posuzovat činnost zastupitelstva a vedení kraje. Příkladné zveřejňování podkladů je k dispozici např. v *Kraji Vysočina*.

#### —» Doporučení 3

**Na oficiální webové stránce kraje zveřejňovat přehled docházky jednotlivých zastupitelů na zasedáních zastupitelstva v samostatném a pravidelně aktualizovaném dokumentu.**

**Proč?** Pravidelné zveřejňování přehledu docházky jednotlivých zastupitelů na zasedáních zastupitelstva v samostatném a pravidelně aktualizovaném dokumentu umožňuje občanům kraje kontrolovat aktivitu jejich zastupitelů. To je zásadním vzkazem voličům i v kontextu problematičnosti kumulace volených funkcí, která bývá velmi často oprávněně kritizována. Inspirací budiž *Zlínský kraj*.

#### —» Doporučení 4

**Zveřejnit na oficiální webové stránce kraje archiv zápisů ze zasedání zastupitelstva již od počátku volebního období 2012 až 2016.**

**Proč?** Jedná se o elementární požadavek transparentního výkonu krajské samosprávy, který umožňuje občanům kraje kontrolovat činnost a rozhodnutí jejich volených zástupců. Praxe zveřejňování úplných zápisů s dlouhodobým archivem je standardní ve většině krajů ČR. Příkladem za všechny budiž např. *Pardubický kraj*.

## Doporučení pro výbory zastupitelstva kraje

—» Doporučení 1

### Na oficiální webové stránce kraje zveřejňovat oznámení o jednání výborů zastupitelstva.

**Proč?** Zvýší zájem o činnost a zlepšení veřejné kontroly nad významným orgánem krajské samosprávy. Příklad dobré praxe v *Olomouckém kraji*

—» Doporučení 2

### Zpřístupnit zasedání všech výborů zastupitelstva kraje široké veřejnosti.

**Proč?** Zvýší veřejnou kontrolu nad významným orgánem krajské samosprávy. Příklad dobré praxe v *Libereckém kraji*.

## Doporučení pro radu kraje

—» Doporučení 1

### Zveřejnit na oficiální webové stránce kraje životopisy členů rady kraje.

**Proč?** Umožní veřejnou kontrolu nad odborností a kvalifikačními předpoklady představitelů výkonné moci v kraji. Dobrá praxe např. v *Olomouckém kraji*

—» Doporučení 2

### Na oficiální webové stránce kraje zveřejňovat podklady pro jednání rady kraje.

**Proč?** Zveřejňování podkladů pro jednání rady kraje s označením předkladatelů a zpracovatelů je jedním z dalších základních požadavků transparentního a otevřeného fungování územních samospráv ve vztahu k možnostem veřejné kontroly. Občané tím získají úplný vhled do činnosti kraje a mohou informovaně posuzovat činnost výkonného orgánu kraje. Příkladné zveřejňování materiálů na radu kraje je k dispozici např. v *Kraji Vysočina*.

—» Doporučení 3

### Na oficiální webové stránce kraje zveřejňovat zápisy ze zasedání rady.

**Proč?** Klíčový požadavek transparentního výkonu krajské samosprávy, který umožňuje občanům kraje kontrolovat činnost a rozhodnutí vedení krajů. Praxe zveřejňování úplných zápisů s dlouhodobým archivem je standardní např. v *Libereckém kraji*

—» Doporučení 4

### Zveřejňovat na oficiální webové stránce kraje jmenovitá hlasování členů rady kraje.

**Proč?** Jedná se o naprosto zásadní požadavek ve vztahu k osobní zodpovědnosti za rozhodování klíčového orgánu vedení krajů. Dobrá praxe např. v *Jihomoravském kraji*

## Doporučení pro komise rady kraje

—» Doporučení 1

**Na oficiální webové stránce kraje zveřejnit či zveřejňovat:**

1. oznámení o jednání komisí rady kraje;
2. zápisy z jednání komisí rady;
3. stanoviska či usnesení komisí rady minimálně od počátku volebního období.

**Proč?** Opatření vede ke zvýšení transparentnosti rozhodovacího procesu rady kraje a umožňuje snadnější veřejnou kontrolu fungování poradních orgánů rady kraje, které se podstatně podílí na tvorbě veřejného rozhodnutí. Příklad dobré praxe v *Jihomoravském kraji, Libereckém kraji, Karlovarském kraji*.

## Mediální politika

Doporučení pro všechna krajem provozovaná média (tištěné periodikum, rozhlas a YouTube kanál s pravidelnými příspěvky o činnosti krajské samosprávy):

—» Doporučení 1

**Vyhradit si do pravomocí zastupitelstva agendu provozu krajských médií.**

—» Doporučení 2

**Schválit interní pravidla pro tvorbu obsahu provozovaných médií, která budou:**

1. definovat statut a účel krajských médií;
2. stanovovat povinnost objektivně a vyváženě informovat o dění v kraji;
3. obsahovat pravidla pro zveřejňování názorů a sdělení zastupitelů v médiích;
4. regulovat střety zájmů členů krajské exekutivy při tvorbě obsahu (v případě hejtmana, radních, členů rady, ředitele nebo zaměstnanců krajského úřadu);
5. stanovovat proces tvorby obsahu a odpovědné osoby za obsah;
6. aplikovat kontrolní mechanismy a způsoby řešení konfliktů.

—» Doporučení 3

**Zřídit dohledový orgán pro provoz všech krajských médií, který bude mít statut výboru zastupitelstva, přičemž členství v tomto výboru bude neslučitelné s funkcí hejtmana nebo radního kraje.**

Takový mediální výbor by měl plnit následující úkoly:

1. obecně formulovat povahu, styl, rozsah, zaměření média v dlouhodobém horizontu;
2. ex-post kontrolovat obsah médií z hlediska dodržování zákonů i interních pravidel zejména z hlediska objektivity a vyváženosti obsahu;
3. projednávat případné spory vznikající při tvorbě obsahu (např. stížnosti zastupitelů či občanů, spory mezi redakcí a politickým vedením kraje);
4. alespoň jednou za rok předkládat zastupitelstvu zprávu o činnosti výboru.

**Proč?** Krajská média jsou svým charakterem médii veřejné služby, i když je zatím zákonný rámec takto plně nereflektuje. Jsou provozována pod veřejnou autoritou (krajské samosprávy) a jejich obsah je gene-rován také z veřejných prostředků. Pokrok v zákonné regulaci nastal v případě tištěných periodik územně samosprávných celků, u kterých byla novelou tiskového zákona v r. 2013 zakotvena povinnost objektivně a vyváženě informovat o dění v samosprávě. Tímto zákonodárce de facto potvrdil, že se jedná o médium veřejné služby. Jeho účelem by mělo být poskytování objektivních a vyvážených informací, aby si občan mohl svobodně utvářet svůj názor na věc.

Z výše uvedených důvodů musí kraj přistupovat k provozu svých médií mnohem odpovědněji v intencích médií veřejné služby a měl by aplikovat obdobné systémové pojistky proti jejich zneužití, jako je tomu u běžných veřejnoprávních médií, jakými jsou Český rozhlas a Česká televize.

V opačném případě se kraj vystavuje riziku, že jím provozovaná média nebudou plnit sledovaný účel a mohou být snadno zneužita pro partikulární politické zájmy představitelů aktuální výkonné moci v kraji.

**Neřešením systémového střetu zájmů při produkci obsahu a slabé demokratické kontroly provozu krajských médií může snadno docházet:**

- k porušení rovnosti politické soutěže v kraji, kdy je obsah médií vyhrazen pro ryze jednostranná nekritická sdělení o krocích aktuálního politického vedení a ostatní politické subjekty mají velmi omezený či nulový prostor prezentovat své názory;
- k cenzurním zásahům do obsahu, kdy jsou potlačovány alternativní či opoziční názory na řešení veřejných záležitostí a problémů;
- k omezení veřejné debaty o místních problémech, kdy obsahově nevyvážené médium odrazuje místní aktéry od účasti na veřejné debatě;
- ke skrytému financování politických kampaní, kdy je obsah médií zneužit pro permanentní politickou kampaň politických subjektů, které aktuálně ovládají kraj.

## Územní plánování

—» Doporučení 1

**Přidat na oficiální webovou stránku kraje i odkazy na ZÚR sousedních krajů (i zahraničních regionů).**

**Proč?** S ohledem na komplexnost a územní provázanost problematiky územního plánování se praxe dostupnosti informací o ZÚR a obdobných dokumentech zahraničních sousedních regionů jeví jako na-nejvýše hodnotná, přičemž rozšiřuje možnost veřejné kontroly ve vztahu k návaznosti přijatých ZÚR sa-motného kraje na obdobné dokumenty sousedních regionů. Inspirací budiž např. zveřejňování odkazů na ZÚR sousedních „českých krajů“ v *Jihomoravském kraji*.

Dalším doporučením pak může být i zveřejnění překladu ZÚR do cizích jazyků – německého a polského – u krajů sousedících s dotčenými zahraničními regiony. Tato praxe je uplatněna např. u *Libereckého kraje*.